

KAPITEL 7

Eksternt regnskab

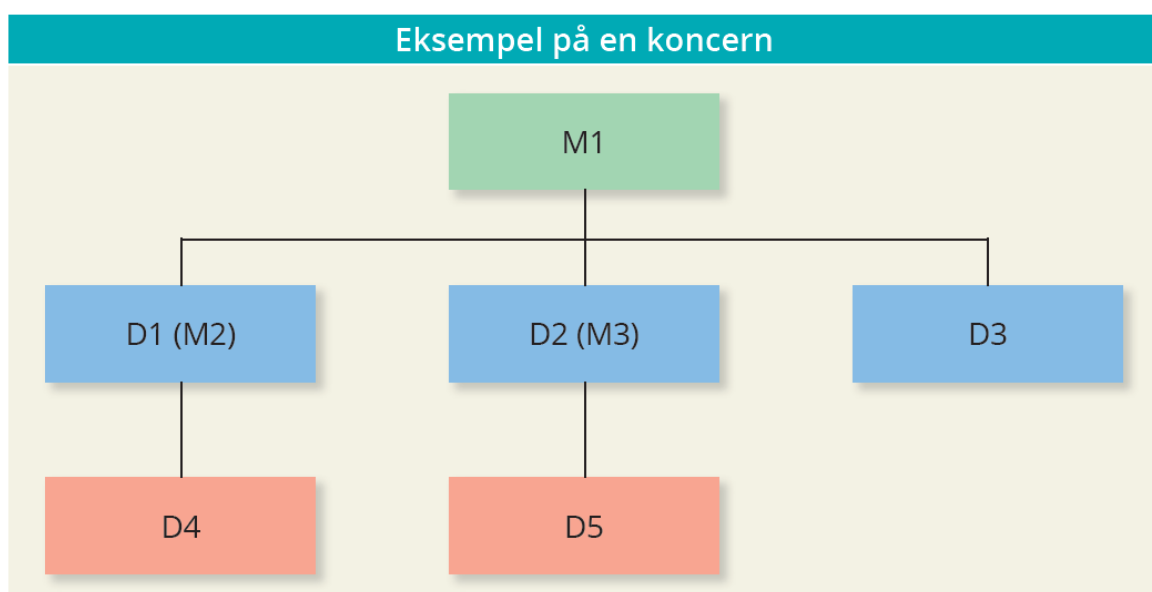
13. Koncernregnskab

Koncerner skal aflægge koncernregnskab. Formålet med at udarbejde et koncernregnskab er at vise den finansielle stilling for en sammenslutning af flere virksomheder. Opstillingen af koncernregnskaber er temmelig kompliceret, derfor er denne gennemgang afgrænset til de mest grundlæggende principper for et koncernregnskab.

Reglerne for koncerner og koncernregnskabet fremgår af årsregnskabsloven (ÅRL). Det er også i denne lov, at man kan finde definitionen på en koncern.

En koncern består af en modervirksomhed og alle dens dattervirksomheder.

En koncern kan fx se ud som i figur 7.40:

Figur 7.40 Eksempel på en koncern med moder- og dattervirksomheder.

Appendix til kapitel 7 - Koncernregnskab

I figur 7.40 er M1 modervirksomhed, og D1-D5 er eksempler på dattervirksomheder.

En modervirksomhed kan have en eller flere dattervirksomheder. Og en dattervirksomhed kan også være modervirksomhed for andre dattervirksomheder. Men en dattervirksomhed kan ikke have mere end en modervirksomhed.

På figur 7.40 er dattervirksomheden D1 også modervirksomhed for D4. Og D2 er modervirksomhed (M3) i forhold til D5.

I ÅRL er der opstillet følgende definitioner på moder- og dattervirksomheder.

En modervirksomhed er en virksomhed, som har en bestemmende indflydelse over en eller flere dattervirksomheder.

En dattervirksomhed er en virksomhed, der er underlagt bestemmende indflydelse af en modervirksomhed.

For at en modervirksomhed har **bestemmende indflydelse** over en dattervirksomhed, så kræver det, at modervirksomheden råder over mere end 50 % af stemmerettighederne i dattervirksomheden. Dette kan fx forekomme, når modervirksomheden ejer flertallet af aktie- eller anpartskapitalen i en dattervirksomhed.

En modervirksomhed kan fx være organiseret som et A/S, ApS eller I/S og kontrollen over en dattervirksomhed kan opnås ved at eje kapitalandele, fx aktier, i en dattervirksomhed, der ligeledes kan være et aktie- eller anpartsselskab.

En dattervirksomhed kan være 100 % ejet af en modervirksomhed. Men en dattervirksomhed kan også være delejet, hvor modervirksomheden har den bestemmende indflydelse, mens minoritetsaktionærer også kan eje kapitalandele i virksomheden.

En koncern kan dannes, ved at en modervirksomhed stifter et nyt selskab, som modervirksomheden ejer med minimum 50 %. En koncern kan også etableres i forbindelse med opkøb af andre virksomheder.

Koncerner kan være struktureret vertikalt, horisontalt eller som konglomerater. I en vertikal koncern leverer den ene virksomhed varer til den anden virksomhed i koncernen i en kæde, fx en forsyningskæde.

Hvis koncernen er horisontalt opbygget, så består koncernen af virksomheder, der indtager den samme position i distributionskæden, fx ved at de alle beskæftiger sig med detailhandel.

En koncern, der er et konglomerat, består af forskelligartede virksomheder.

Appendix til kapitel 7 - Koncernregnskab

Der er flere årsager til, at en virksomhed vælger at organisere sig som en koncern. Ved at opsplitte en virksomhed i en modervirksomhed og en eller flere dattervirksomheder, kan der fx opstå nogle skattefordele i forbindelse med udenlandske dattervirksomheder, da skattereglerne ikke er de samme i alle lande. Andre årsager til en koncerndannelse er, at virksomheden ønsker at opnå større uafhængighed af fremmedkapital eller for at foretage en risikospredning.

13.1 Aflæggelse af koncernregnskab

I en koncern skal modervirksomheden udarbejde et koncernregnskab.

Det er ledelsen, der har ansvaret for udarbejdelsen af koncernregnskabet. Ledelsen har også ansvaret for at der gennemføres en tilstrækkelig intern kontrol. Der skal foretages den kontrol som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et koncernregnskab uden fejlinformation.

Ved udarbejdelsen af koncernregnskabet er det også ledelsens ansvar at vurdere koncernens og selskabets evne til at fortsætte driften. Ledelsen skal oplyse om forhold om fortsat drift, hvor dette er relevant, og udarbejde koncernregnskabet ud fra 'going concern' regnskabsprincippet.

Det er et krav i ÅRL, at koncernregnskabet skal indeholde alle virksomhedernes samlede aktiver, passiver og resultat som om de tilsammen var en enkelt virksomhed.

I stedet for oplysninger om den enkelte virksomheds beløb vises derfor virksomhedernes beløb tilsammen; sammenlagt efter de metoder, der gælder for modervirksomheden.

Inden dette kan ske, skal alle virksomhederne i koncernen udarbejde et selvstændigt regnskab.

Koncernregnskabet giver på den måde en samlet oversigt over hele koncernens finansielle stilling og økonomiske resultat. Koncernregnskabet er altså et regnskab, der supplerer de øvrige regnskaber.

Denne proces sker ved at opsummere alle koncernvirksomhedernes regnskaber post for post. Herfra fratrækkes de interne transaktioner. Dette kaldes for konsolidering.

Konsolidering er at kombinere finansposterne fra to eller flere selvstændige regnskaber til et samlet regnskab.

Når regnskaber i en koncern konsolideres, sker det, at nogle poster medregnes to gange. Dette indtræffer fx, når en modervirksomhed sælger varer til en dattervirksomhed, som herefter videresælger disse produkter til en tredjepart.

For at undgå denne dobbeltregning foretager virksomheden en eliminering.

Appendix til kapitel 7 - Koncernregnskab

Ved eliminering fjernes effekten af koncerninterne transaktioner, så kun koncerneksterne poster indgår i koncernregnskabet.

Den reelle værdiskabelse i en koncern sker gennem transaktioner med virksomheder i omverdenen. Transaktioner internt i en koncern er ikke en del af koncernens regnskab.

ÅRL §120 angiver blandt andet, at nedenstående poster skal elimineres i et koncernregnskab:

1. Tilgodehavender og forpligtelser mellem de konsoliderede virksomheder
2. Indtægter og omkostninger som følge af transaktioner mellem de konsoliderede virksomheder

Det betyder, at gældsposter og samhandel mellem virksomhederne i en koncern ikke skal indgå i koncernens regnskab.

I de efterfølgende afsnit gives eksempler på konsolidering af balancen og resultatopgørelsen i koncerner.

13.2 Konsolidering af balancen i en koncern

Et eksempel på opstilling af en koncernbalance illustreres i det følgende, hvor en virksomhed beslutter at etablere en dattervirksomhed, der er 100 % ejet af modervirksomheden. Inden stiftelsen af dattervirksomheden har virksomheden denne meget forenklede balance:

Virksomhedens balance inden dannelsen af dattervirksomhed			
Aktiver	(1.000 kr.)	Passiver	(1.000 kr.)
Anlægsaktiver	90.000	Egenkapital	60.000
Likvide midler	16.250	Gæld	46.250
Aktiver i alt	106.250	Passiver i alt	106.250

Virksomheden stifter en dattervirksomhed med en aktiekapital på kr. 10 mio. og får dermed status af modervirksomhed. Herved er der skabt en koncern.

Appendix til kapitel 7 - Koncernregnskab

Nu opstår for de to selskaber disse balancer.

Modervirksomhedens balance:

Modervirksomhedens balance			
Aktiver	(1.000 kr.)	Passiver	(1.000 kr.)
Anlægsaktiver	90.000	Egenkapital	60.000
Aktier i dattervirksomhed	10.000	Gæld	46.250
Likvide midler	6.250		
Aktiver i alt	106.250	Passiver i alt	106.250

Dattervirksomhedens balance:

Dattervirksomhedens balance			
Aktiver	(1.000 kr.)	Passiver	(1.000 kr.)
Anlægsaktiver		Egenkapital	10.000
Aktier i dattervirksomhed		Gæld	
Likvide midler	10.000		
Aktiver i alt	10.000	Passiver i alt	10.000

Af modervirksomhedens balance fremgår det, at de likvide midler er faldet med kr. 10 mio., mens der er opstået en ny post på de kr. 10 mio. for aktier i dattervirksomheden. Modervirksomhedens balancesum er den samme som inden stiftelsen af dattervirksomheden, da der ikke er sket samhandel med eksterne parter.

Dattervirksomheden har nu en balancesum på kr. 10 mio., efter indskuddet fra modervirksomheden.

Når der skal udarbejdes et koncernregnskab for virksomhedens samlede balance, så sker dette ved at konsolidere de to virksomheders balancer.

I forhold til omverdenen er der ikke sket nogle økonomiske ændringer. Der har udelukkende været tale om interne transaktioner i koncernen. Der er flyttet et beløb fra modervirksomheden til dattervirksomheden.

Regnskaberne konsolideres post for post, så de poster, der er opstået ved interne transaktioner i koncernen elimineres. Det betyder i dette eksempel, at **Aktier i dattervirksomhed** i modervirksomheden og **Egenkapital** i dattervirksomheden skal elimineres.

Appendix til kapitel 7 - Koncernregnskab

For den nye koncern kan følgende balance opstilles, når det huskes, at der endnu ikke har været nogen aktiviteter i den nye dattervirksomhed:

Koncernbalance			
Aktiver	(1.000 kr.)	Passiver	(1.000 kr.)
Anlægsaktiver	90.000	Egenkapital	60.000
Likvide midler	16.250	Gæld	46.250
Aktiver i alt	106.250	Passiver i alt	106.250

Det ses, at koncernbalancen er helt lig med den oprindelige balance i modervirksomheden inden stiftelsen af dattervirksomheden. Dette skyldes, at virksomhedens samlede finansielle stilling ikke har ændret sig. Der er skabt en ny virksomhed i form af en dattervirksomhed og dermed en koncern. Den samlede værdi af koncernen er den samme som før dattervirksomheden blev stiftet.

Det er netop dette, der er formålet med konsolideringen. Koncernregnskabet skal vise koncernvirksomhedernes samlede finansielle stilling over for omgivelserne. Dette er sket ved at eliminere poster, der optræder dobbelt i de to virksomheders balancer.

13.3 Konsolidering af resultatopgørelsen i en koncern

Et andet eksempel på interne transaktioner opstår, når virksomhederne handler sammen. Det kan fx ske ved, at dattervirksomheden fungerer som et salgsselskab for modervirksomheden. Dattervirksomheden køber nogle produkter af modervirksomheden og sælger disse produkter videre til sine kunder.

Eksempel

Modervirksomheden (M1) sælger produkter for kr. 102 mio. på et år. Af disse er kr. 72 mio. produkter, der er solgt til dattervirksomheden (D1). Dattervirksomheden sælger for kr. 95 mio. i løbet af regnskabsåret, og intet af dette salg er til M1.

Når koncernens samlede salg skal beregnes, skal den interne omsætning fraregnes det samlede varesalg. Det vil sige, at det interne salg skal elimineres i koncernregnskabet.

Appendix til kapitel 7 - Koncernregnskab

Regnskabet kan opstilles på denne måde:

Koncernregnskab	
Omsætning	(Mio. kr.)
M1	102
D1	95
Omsætning i alt	197
– Internt salg	72
Koncernomsætning	125

I koncernregnskabet konsolideres omsætningen i M1 og D1. Herefter elimineres de interne transaktioner. Det er salget på kr. 72 mio. fra modervirksomheden til dattervirksomheden. Koncernens omsætning i forhold til omverdenen er derfor det samlede resultat på 125 mio. kr.

Det fremgår ligesom i eksemplet med koncernbalancen, at der er god overensstemmelse mellem målet med koncernregnskabet og konsolideringen.

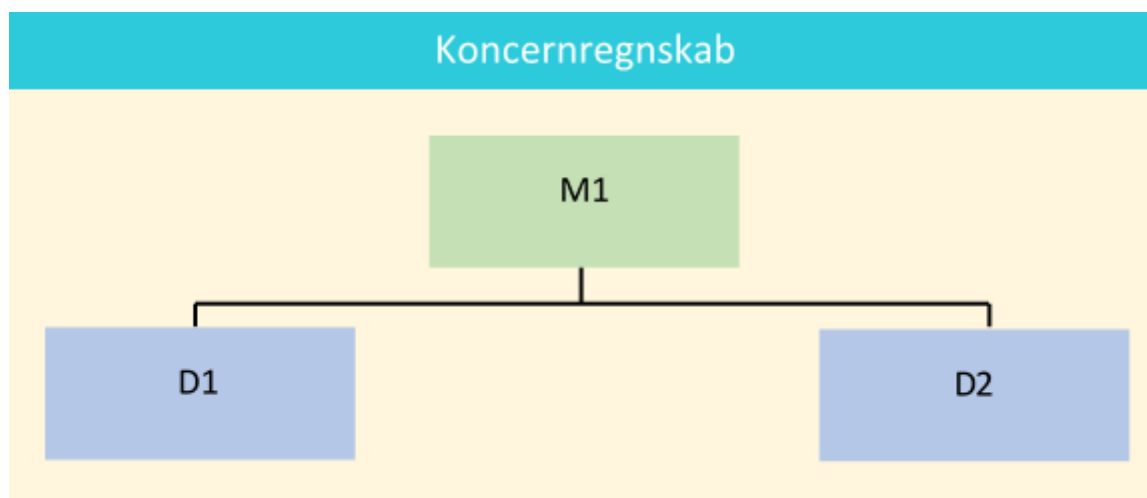
Endnu et eksempel på konsolidering og eliminering af interne posteringer forekommer nedenfor.

I eksemplet i figur 7.41 indgår tre virksomheder i en koncern. Modervirksomheden M1 er en handelsvirksomhed, der udelukkende sælger varer til sine dattervirksomheder D1 og D2. Det betyder, at M1 ikke har andre kunder end D1 og D2.

D1 og D2 køber alle deres varer hos modervirksomheden. Dattervirksomhederne opererer på hvert sit geografiske marked. D1 har Norge som marked, mens D2 forhandler sine produkter i Sverige. Omsætningen i D1 og D2 opstår gennem salg til eksterne kunder på de respektive markeder.

Appendix til kapitel 7 - Koncernregnskab

I dette eksempel er der tale om følgende koncern:

Figur 7.41 Koncern med modervirksomhed (M1) og dattervirksomhederne D1 og D2, der begge er 100 % ejede af M1.

I figur 7.41 har M1 bestemmende indflydelse over D1 og D2. Dette skyldes, at M1 ejer begge dattervirksomheder med 100 %. Derfor er der i eksemplet ikke andre virksomheder at tage hensyn til i konsolideringen.

I figur 7.42 nedenfor er den konsoliderede resultatopgørelse inden elimineringer opstillet for virksomhederne i koncernen.

Resultatopgørelse i kr. 1.000				
	M1	D1	D2	I alt
Nettoomsætning	22.000	18.000	13.000	53.000
- Vareforbrug	10.000	13.200	8.800	32.000
Bruttofortjeneste	12.000	4.800	4.200	21.000
- Andre eksterne omkostninger	4.500	2.300	1.900	8.700
- Personaleomkostninger	3.900	1.800	1.400	7.100
Indtjeningsbidrag	3.600	700	900	5.200
- Afskrivninger	150	100	35	285
Resultat af primær drift	3.450	600	865	4.915
+ Finansielle indtægter fra dattervirksomheder	500			500
- Finansielle omkostninger til modervirksomhed		200	300	500
- Finansielle omkostninger	600			600
Resultat før skat	3.350	400	565	4.315
- Skat af årets resultat	66	264	22	352
Årets resultat	3.284	136	543	3.963

Figur 7.42 Konsolideret koncernregnskab (resultatopgørelse).

Appendix til kapitel 7 - Koncernregnskab

Figur 7.42 viser regnskaberne for moder- og dattervirksomhederne i koncernen, der er skitseret i figur 7.41.

Resultatopgørelse i kr. 1.000			
	I alt	Eliminering	Koncern
Nettoomsætning	53.000	1) -22.000	31.000
- Vareforbrug	32.000	2) -22.000	10.000
Bruttofortjeneste	21.000		21.000
- Andre eksterne omkostninger	8.700		8.700
- Personaleomkostninger	7.100		7.100
Indtjeningsbidrag	5.200		5.200
- Afskrivninger	285		285
Resultat af primær drift	4.915		4.915
+ Finansielle indtægter fra dattervirksomheder	500	3) -500	0
- Finansielle omkostninger til modervirksomhed	500	4) -500	0
- Finansielle omkostninger	600		600
Resultat før skat	4.315		4.315
- Skat af årets resultat	352		352
Årets resultat	3.963		3.963

Figur 7.43 Konsolideret koncernregnskab efter elimineringer (resultatopgørelse).

I figur 7.43 kan det ses, hvordan koncernregnskabet ser ud efter elimineringerne af de interne poster.

I det følgende gennemgås konsolidering og elimineringerne i figurerne 7.42 og 7.43.

Den samlede omsætning i figur 7.42 på kr. 53.000,- er fremkommet som summen af de tre virksomheders omsætning (22.000 + 18.000 + 13.000).

Da modervirksomheden kun sælger varer til dattervirksomhederne, så er der tale om en dobbeltregning. Omsætningen i M1 er kun sket internt og skal derfor elimineres i koncernregnskabet. I figur 7.43 kan koncernens samlede omsætning efter eliminering aflæses som kr. 31.000 (22.000 + 18.000 + 13.000 - 22.000). Elimineringen af kr. 22.000 fremstår som note 1 i kolonnen eliminering i figur 7.43.

Vareforbruget i dattervirksomhederne stammer fra indkøb af varer i modervirksomheden. Dette vareforbrug på kr. 22.000 (13.200 + 8.800) skal elimineres. Det sker i note 2 i koncernregnskabet.

Koncernens samlede vareforbrug er derfor kr. 10.000 (31.000 - 18.000 - 13.000).

Det ses også i figur 7.42 at dattervirksomhederne har gæld til modervirksomheden. Det er derfor, at D1 og D2 har finansielle omkostninger på i alt kr. 500.

Appendix til kapitel 7 - Koncernregnskab

Da renteomkostningerne fra datter- til modervirksomhed er en intern afregning elimineres disse poster i note 3 og 4 i figur 7.43.

Koncernens samlede resultat har i dette eksempel ikke ændret sig. Der er sket nogle elimineringer i figur 7.43, der betyder at nettoomsætning og vareforbrug er blevet mindre. Desuden udligner de finansielle indtægter og omkostninger mellem virksomhederne i koncernen hinanden.

13.4 Undtagelsesbestemmelser

Der er som udgangspunkt ingen grænser for kapitalbehovet i en koncern, så længe kravene til de anvendte selskabsformer er opfyldt. Men årsregnskabsloven tillader nogle undtagelser for små virksomheder. Det betyder, at en modervirksomhed kan undlade at aflægge koncernregnskab, hvis koncernvirksomhederne på balancetidspunktet tilsammen ikke overskrider grænserne for regnskabsklasse B:

- 1) En balancesum på 44 mio. kr.,
- 2) en nettoomsætning på 89 mio. kr. og
- 3) et gennemsnitligt antal heltidsbeskæftigede i løbet af regnskabsåret på 50.

Undtagelsesbestemmelserne gælder så længe virksomhederne på balancetidspunktet ikke tilsammen har overskredet to af de tre størrelser to regnskabsår i træk. Så længe dette ikke sker, er koncernen fritaget for at aflægge koncernregnskab.

En dattervirksomhed, der i et regnskabsår ikke har haft aktivitet, kan også undlade at aflægge årsrapport for året og i stedet indsende en undtagelseserklæring.

Appendix til kapitel 7 - Koncernregnskab

Resumé

Et koncernregnskab skal vise hele koncernens finansielle stilling. Derunder aktiver, passiver og resultat.

En koncern består af moder- og dattervirksomheder. En modervirksomhed kan have flere dattervirksomheder, men en dattervirksomhed kan ikke have mere end én modervirksomhed.

Når et koncernregnskab skal opstilles, så sker dette på baggrund af regnskaber for de enkelte virksomheder i koncernen.

Dette sker ved at foretage en konsolidering af alle regnskaberne. For at undgå at medtage interne transaktioner, foretages en eliminering så det kun er de eksterne transaktioner, der fremgår af koncernens regnskab.

Der gælder undtagelsesbestemmelser for små koncerner, der ikke to år i træk overskrider mindst to af grænserne for regnskabsklasse B virksomheder.

Vigtige begreber	
Koncernregnskab Modervirksomhed Dattervirksomhed	Betydende indflydelse Konsolidering Eliminering